

Sygn. akt: I C 1006/16

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2016 r.

Sąd Rejonowy w Brodnicy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Jan Raszkowski
Protokolant:	st. sekr. sądowy Anna Maciejewska

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2016 r. w Brodnicy

sprawy z powództwa (...) FINANSE Sp. z o.o. S.K. z siedzibą w P.

przeciwko M. T.

o zapłatę

oddala powództwo.

Sędzia

J. R.

Sygn. akt I C 1006/16

UZASADNIENIE

Powód (...) FINANSE Spółka Akcyjna z siedzibą w P. w dniu 25 lipca 2016 roku wniósł o zasądzenie od pozwanej M. T. na jego rzecz kwoty 383,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 25 lipca 2016 roku oraz o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania.

Na okoliczność wskazania praw do wierzytelności powód załączył do pozwu kserokopię umowy sprzedaży przedsiębiorstwa zawartej w dniu 29 lutego 2016 roku pomiędzy (...) Finanse sp. z o.o. sp. k. a (...) FINANSE Spółka Akcyjna z siedzibą w P..

(oświadczenie powoda – k. 15 - 18 akt)

W uzasadnieniu wskazywał, że dochodzona przez niego kwota wynika z umowy pożyczki nr (...) zawartej w dniu 6 lipca 2015 roku pomiędzy poprzednim wierzycielem (...) FINANSE spółką z ograniczoną odpowiedzialnością spółkę komandytową a pozwaną.

(dowód: umowa pożyczki nr (...) – k. 9 - 10 i verte akt)

Zgodnie z treścią umowy pożyczki, pożyczkodawca udzielił pozwanej pożyczki na łączną kwotę 619,50 zł na okres 25 tygodni. Na łączną kwotę pożyczki składały się:

- kapitał pożyczki w kwocie 500,00 zł,
- koszt ubezpieczenia pożyczki w kwocie 90,00 zł,
- opłata przygotowawcza w kwocie 29,50 zł,

Na całkowity koszt pożyczki składały się natomiast koszt ubezpieczenia, opłata przygotowawcza, oraz oprocentowanie w wysokości 9 % w skali rocznej w kwocie 13,98 zł – razem 133,48 zł.

Ponadto pożyczkobiorca zdecydował się na skorzystanie z opcjonalnej usługi o nazwie obsługa pożyczki w domu. Z tego tytułu pożyczkodawca obciążył go opłatą w wysokości 247,02 zł.

Łączne zobowiązanie pozwanej wobec poprzednika prawnego powoda wynosiło zatem 880,50 zł.

Ponadto umowa przewidywała możliwość naliczania przez pożyczkodawcę dodatkowych opłaty z tytułu podjęcia czynności windykacyjnych w wysokości 15,00 zł za pisemne wezwanie do zapłaty, 5,00 zł za wezwanie SMS-em, 10,00 zł za telefoniczne wezwanie do zapłaty oraz naliczania odsetek za opóźnienie w spłatach rat w wysokości nieprzekraczającej czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

Pismem z dnia 20 maja 2016 roku powód wypowiedział umowę pożyczki i wezwał pozwaną do zapłaty. Zgodnie z treścią pisma umowa miała zostać wypowiedziana za zachowaniem 30 dniowego okresu wypowiedzenia, oraz poinformował o zmianie formy prawnej wierzyciela z dniem 29 lutego 2016 roku na podstawie nabycia przedsiębiorstwa.

(dowód: wezwanie do zapłaty i wypowiedzenie umowy – k. 10 akt)

Pozwana odmówiła przyjęcia korespondencji.

(dowód: koperta z wezwaniem do zapłaty i wypowiedzeniem umowy – k. 11 akt)

W załączeniu do pozwu powód przesłał historię spłat pozwanej oraz zestawienie czynności windykacyjnych. Z obu dokumentów wynika, że do zapłaty pozwanej pozostało 361,92 zł z tytułu pożyczki i 21,78 zł z tytułu odsetek za opóźnienie w spłacie pożyczki oraz 25,00 zł tytułem kosztów windykacji. Łącznie do dnia wniesienia pozwu pozwana wpłaciła na rzecz powoda **kwotę 563,52 zł** z czego 518,58 zł zostało przeznaczone na spłatę pożyczki.

(dowód: historia spłat pozwanej – k. 6 – 7 i verte akt, zestawienie czynności windykacyjnych – k. 8 akt)

Stan faktyczny w sprawie ustalono więc w oparciu o przedłożone przez powoda dowody wymienione wyżej. Dowody te są ze sobą zgodne i spójne.

Pozwana nie zajęła w niniejszej sprawie żadnego stanowiska i nie stawiła się na rozprawie. W związku z tym, w myśl art. 339 § 1 k.p.c., Sąd wydał wyrok zaoczny. Zgodnie z art. 339 § 2 k.p.c. w tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. Podkreślić należy, iż twierdzenia faktyczne zawarte w pozwie, które są przyjmowane za podstawę wyroku zaocznego, muszą pozwalać sądowi na skonstruowanie podstawy prawnej roszczenia i jej ocenę (orzeczenie SN z dnia 29 maja 1958 r., 1 CR 969/57, OSNC 1960, nr 1, poz. 14; wyroki SN: z dnia 15 września 1967 r., III CRN 175/67, OSNC 1968, nr 8 -9, poz. 142; z dnia 15 marca 1996 r., I CRN 26/96, OSNC 1996, nr 7 -8, poz. 108; z dnia 6 czerwca 1997 r., I CKU 87/97, Prok. i Pr. - wkładka 1997, nr 10, s. 44; z dnia 31 marca 1999 r., I CKU 176/97, Prok. i Pr. 1999, nr 9, s.30).

Jeżeli zatem w świetle przytoczonych przez powoda okoliczności brak podstaw do uwzględnienia żądania pozwu, sąd wyrokiem zaocznym oddał powództwo (wyrok SN z dnia 6 czerwca 1972 r., III CRN 30/72, Biul. SN 1972, nr 10, poz. 178).

W świetle przedstawionego stanu faktycznego powództwo jako bezzasadne podlegało oddaleniu.

Zgodnie z przepisem art. 720 k.c., przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem.

Z kolei w myśl art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 1497 ze zm.) przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255.550 złotych albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi, przy czym za umowę o kredyt konsumencki uważa się między innymi umowę pożyczki.

Przy umowie pożyczki, głównymi świadczeniami stron są:

- po stronie pożyczkodawcy udostępnienie określonych środków finansowych do korzystania na określony okres czasu,
- po stronie pożyczkobiorcy, zwrot tych środków (tak zwany depozyt nieprawidłowy).

Umowa pożyczki została przy tym ukształtowana w kodeksie cywilnym w taki sposób, że co do zasady może być zarówno umową odpłatną, jak i nieodpłatną. W przypadku zawarcia przez strony odpłatnej umowy pożyczki, wynagrodzenie pożyczkodawcy winno być wyraźnie określone w umowie. Zwyczajowo formę wynagrodzenia za korzystanie z cudzego kapitału stanowią odsetki, ewentualnie zapłata prowizji. Ustawodawca, aby przeciwdziałać ocenianemu negatywnie w świetle zasad współzycia społecznego zjawisku lichwy oraz aby chronić interesy słabszych uczestników obrotu gospodarczego, jakimi zazwyczaj są konsumenci, wprowadził przy tym do kodeksu cywilnego instytucję odsetek maksymalnych (art. 359 § 2 1 k.c.), których wysokość winna stanowić podstawowe odniesienie do oceny ekwiwalentności wysokości wynagrodzenia pożyczkodawcy ustalonego w umowie. Stopa tych odsetek ustalana jest w odniesieniu do aktualnej stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego i odzwierciedla bieżący układ stosunków gospodarczych, „cenę” pieniądza w obrocie międzybankowym i poziom inflacji, zapewnia więc pożyczkodawcom godziwy zysk. Z drugiej strony jej wprowadzenie nie pozwala podmiotom uprzywilejowanym, jakim zwykle w obrocie z konsumentami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej, niewykształconymi lub mającymi trudności intelektualne z rozeznaniem konsekwencji swojego działania, są pożyczkodawcy, na wykorzystywanie przymusowego położenia słabszej strony umowy. Odsetki, obok prowizji za udzielenie pożyczki, stanowią wynagrodzenie pożyczkodawcy za korzystanie przez kredytobiorcę z jego środków finansowych. Trzeba też podkreślić, że umowa pożyczki, sformułowana zgodnie z zasadami uczciwego i rzetelnego obrotu na rynku kapitałowym, powinna jasno określać, które opłaty i prowizje stanowią zysk pożyczkodawcy, a które są pobierane na pokrycie konkretnych kosztów ponoszonych przez niego w związku z zawartą umową i jej obsługą. Te ostatnie powinny zostać przy tym określone w wysokości rzeczywiście ponoszonej przez pożyczkodawcę tak, aby nie stanowić ukrytego źródła zysku.

Z treści dołączonej umowy pożyczki wynika, iż rzeczywista kwota pożyczki wynosiła 500,00 złotych, gdyż taką ilość pieniędzy przeniesiono na własność pozwanego. Z istotą pożyczki sprzeczne jest „przeniesienie” na rzecz biorącego pożyczkę sum pieniężnych, których w rzeczywistości nigdy on nie otrzymuje, a które automatycznie zostają zaliczone na poczet związanych z pożyczką kosztów i opłat lub umów dodatkowych, zatem na pewno nie są pożyczką kwoty ubezpieczenia i obsługi pożyczki w domu.

W ocenie Sądu zaliczenie opłaty i dodatkowych kosztów zawarcia umowy pożyczki, do kwoty pożyczki, której to kwoty pożyczkobiorca faktycznie nigdy nie otrzymuje do dyspozycji, jest sprzeczne z istotą (naturą) umowy pożyczki.

W niniejszej sprawie, kwota tych opłat wynosi 73,3% rzeczywiście pożyczanej sumy, zatem takie postanowienia umowne muszą być też postrzegane jako sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Obciążenie pozwanego

kosztami ubezpieczenia w kwocie 90,00 złotych, przy kwocie pożyczki 500,00 złotych, to 18% kwoty pożyczki, z kolei opłata za obsługę pożyczki w domu to kwota 247, 00 zł, co z kolei stanowi 49,4% kwoty pożyczki.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności objęcie pozwanego umową ubezpieczenia o niewiadomej treści, gdyż brak w treści umowy pożyczki szczegółowych informacji o treści ubezpieczenia, przy umowie pożyczki zawartej na okres 25 tygodni i kwocie pożyczki 500,00 zł świadczy o braku ekonomicznego uzasadnienia objęcia pozwanego tym ubezpieczeniem a wysokość pobranej składki pozwala uznać, iż ubezpieczenie to miało fikcyjny charakter, a jego zawarcie służyło w istocie obejściu przepisów o odsetkach maksymalnych. Postanowienia te nakładały bowiem na pozwanego obowiązek spełnienia rażąco wysokiego świadczenia, nie służącego w rzeczywistości tym celom, jakie wskazywała druga strona umowy. Wysokość składki, zwłaszcza w stosunku do wysokości pożyczki, okresu obowiązywania umowy i wysokości ewentualnego świadczenia ubezpieczyciela, a także ponoszonego przez niego ryzyka, świadczy również o pozorności zawartej umowy. W doktrynie podkreśla się, że umowa ubezpieczenia jest często wykorzystywana w praktyce przez podmioty udzielające osobom fizycznym pożyczek lub kredytów w sposób zarobkowy jako dodatkowe narzędzie czerpania zysków w zawartej umowie.

Kolejnym postanowieniem umownym w niniejszej sprawie, jakie budziło zastrzeżenia Sądu, były koszty obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania (w domu) pozwanego. Wbrew twierdzeniom pozwanego, z zasad doświadczenia życiowego wynika, że opcja ta przy tego typu pożyczkach jakich udziela powód, nie jest opcją dobrowolną i dodatkową, ale jej niezawarcie prowadzi do odmowy zawarcia umowy pożyczki. Nie można przy tym zapominać, że kwota ta 247,00 zł, a więc prawie połowa udzielonej pożyczki.

Zgodnie z art. 353 1 k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że konsekwencją tych przepisów jest to, że obok przepisów prawnych, granice swobody umów wyznaczają zasady współzycia społecznego, a więc normy pozaprawne. Za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego uznaje się między innymi umowy, zawierane zwłaszcza w obrocie konsumenckim, które kształtują prawa i obowiązki stron stosunku w sposób nieodpowiadający słuszności kontraktowej. W szczególności będą to umowy sprzeciwiające się regułom uczciwości i rzetelności profesjonalnej oraz kontrakty rażąco nierównoważnie kształtujące wzajemne prawa i obowiązki. Przykładowo można wskazać, iż w wyroku z dnia 8 października 2004 roku (sygn. akt V CK 670/03) Sąd Najwyższy orzekł, że postanowienia umowy wzajemnej nie mogą naruszać ekwiwalentności świadczeń. W wyroku z dnia 23 czerwca 2005 roku (sygn. akt II CK 739/04) Sąd Najwyższy stwierdził, że jeżeli strony nadają zawieranej umowie cechę wzajemności, to mają swobodę w kształtowaniu wynikającego z niej zobowiązania o tyle tylko, o ile ich postanowienia nie podważają zasady ekwiwalentności świadczeń z umowy wzajemnej. W wyroku z dnia 8 stycznia 2003 roku (sygn. akt II CKN 1097/00), jeszcze przed wprowadzeniem do polskiego porządku prawnego instytucji odsetek maksymalnych orzeczono, że postanowienie umowy zastrzegające rażąco wygórowane odsetki jest nieważne w takiej części, w jakiej - w okolicznościach sprawy - zasady współzycia społecznego ograniczają zasadę swobody umów (art. 353 1 w związku z art. 58 § 2 i 3 k.c.).

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania należy stwierdzić, iż zawarta przez strony umowa była sprzeczna z zasadami współzycia społecznego z uwagi na zastrzeżenie dla przedsiębiorcy kosztem konsumenta rażąco nieekwiwalentnych świadczeń. Zgodnie z art. 58 § 2 k.c. umowa taka, jako wykraczająca poza granicę swobody umów, będzie nieważna. Co za tym idzie pozwanego nie obciąża obowiązek uiszczenia na rzecz powoda wynikających z niej świadczeń, a jedynie zwrot otrzymanego faktycznie świadczenia na podstawie art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Świadczenie otrzymane na podstawie nieważnej umowy należy bowiem uznać za świadczenie nienależne.

Skoro według twierdzeń powoda pozwana spłaciła łącznie do dnia wniesienia pozwu kwotę **563,52 zł** złotych, to należy uznać, iż zapłaciła zdecydowanie więcej niż powinien, zatem na podstawie art. 353 1 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c., powództwo podległo oddaleniu.

Sędzia